RESPONSABILITATS BANCÀRIES I COSTOS CIUTADANS

Max Vives-Fierro
DIRECTOR FUNDACIÓ CATALUNYA EUROPA

Ningú posa en dubte a aquestes alçades que ni el govern de la Generalitat, ni el govern d'Espanya per sí sols podran treure els catalans i els espanyols de l'atzucac en el que ens trobem. Tampoc sembla que hi hagi ningú amb voluntat, més enllà de la Unió Europea, de donar un cop de mà a la resta de PIGS (Portugal, Irlanda, Grècia i Espanya), tal com s'ha vingut anomenant les economies del sud d'Europa. La denominació, tanmateix, estigmatitza només les economies del sud, quan els problemes financers es poden estendre a Islàndia i fins a cert punt a Gran Bretanya. Aquesta estigmatització crea un cercle viciós que dóna lloc a una "profecia autorealitzada". El panorama es complica perquè les regles de funcionament de la Unió Europea establertes en el Tractat de Maastricht impedeixen al Banc Central Europeu finançar els deutes dels estats membres. Això obliga els estats a recórrer als mercats en cerca de finançament, mercats que funcionen per rumors i especulació de les agències de qualificació, castigant precisament els PIGS per la mala premsa que tenen i beneficiant els estats forts de la Unió.

Els dirigents del nostre país no donen solucions perquè les solucions que realment s'han de prendre necessiten d'un alt grau de coratge. El que sí fan, és polemitzar sobre declaracions fetes als mitjans entroncant-se en una discussió que resulta aliena al que esperem els ciutadans de les seves responsabilitats. Les possibles solucions, a falta de testar els seus resultats i impactes, no són, ara per ara, cap novetat: unió bancària i fiscal,

eurobons, reforma del Banc Central Europeu o el reforç de les competències de control i gestió econòmica de la Comissió i el Parlament Europeu. Si bé les solucions s'apunten, cadascuna d'aquestes propostes és objecte de polèmica entre els diferents socis de la UE, precisament perquè ja no es tracta de qüestions tècniques, sinó opcions polítiques que necessiten d'un consens. És evident que el Ministre i el Conseller d'economia de l'estat espanyol no poden per sí sols impulsar les reformes necessàries sense la Comissió Europea i "cert" vist-i-plau del FMI de Washington. Ara bé, la dinàmica d'aquestes institucions no genera confiança, donada la seva llarga tradició en les solucions de crisi de deute, basades en l'universalisme del Consens de Washington.

És interessant les reflexions que fa el col·lectiu dels "économistes atterrés", que no pretenen constituir un programa econòmic alternatiu, però sí protestar pel que denominen "l'ortodòxia neoliberal". Des del seu punt de vista, si bé una refundació del capitalisme no seria necessària, és imprescindible una reforma a fons. El seu manifest ataca contundentment la lògica dels mercats financers, que enlloc de facilitar el funcionament del sistema provoca disfuncions, i proposen una sèrie de mesures orientades al creixement econòmic. El llibre del col·lectiu, "Europa al borde del Abismo" (2012) apunta, per exemple, a la reforma del Tractat de Lisboa sobre el que sembla que sí que hi ha un consens general. Aquesta reforma seria necessària per reduir la pressió dels mercats i fonamentar un sistema de veritable solidaritat entre els països europeus. Anant més al detall proposen: en primer lloc, legislar a favor de la recompra de deute sobirà pel Banc Central Europeu; en segon lloc, traslladar el cost de la recessió i les pèrdues dels bancs als seus accionistes i particulars més benestants; en tercer lloc, desarmar l'especulació que està fent objecte de la seva diana als PIGS taxant cert tipus de transaccions financeres; i en darrer i quart lloc, instaurar un esperit cooperatiu entre les polítiques econòmiques europees, pressionant Alemanya perquè augmenti els salaris i les prestacions socials.

Els dirigents del nostre país no donen solucions perquè les solucions que realment s'han de prendre necessiten d'un alt grau de coratge. El que sí fan, és polemitzar sobre declaracions fetes als mitjans

Per altra banda, el mateix col·lectiu explica d'una manera intel·ligible què va passar a Islàndia i com va reaccionar la ciutadania. En el moment en què els governs anglesos i holandesos tenien ja tancat l'acord que deixava Islàndia en procés de no retorn, els ciutadans van tombar el "loan agreement" mitjançant dos referèndums, un instrument jurídic que entre altres coses hipotecava el futur del país a través del retorn als inversors anglesos i holandesos dels diners que aquests havien perdut a Islàndia (al banc Icesave), mitjançant pagaments trimestrals a uns tipus del 5'5%. Un pacte, que com ha estat succeint rescat rere rescat a Europa, pretenia socialitzar les pèrdues, mentre es privatitzen els guanys. La reacció ciutadana evità el que hagués estat una indecent operació financera. Els fets d'Islàndia també els vàrem exposar en un acte de la Fundació Catalunya Europa en la presentació del llibre "Bones pràctiques en transparència administrativa i bon govern".

Aquest exemple, tanmateix, no s'ha repetit amb altres entitats a la resta de països europeus que han vist perillar el seu sistema bancari. Podem esperar una reacció similar a Espanya? Penso que no. Però els ciutadans també som responsables del futur del país. Si no ho exigim així, els ciutadans i les oligarquies empresarials i polítiques seguirem augmentant les clivelles que les separen. Al cap i a la fi, els diners que necessiten aquestes entitats són de tots. Cal més que mai transparència i un govern amb coratge. El Sr. Hollande i les mides que ha pres en les poques setmanes de lideratge poden ser un exemple.